

Περιεχόμενα

Πρόλογος	13
----------------	----

Μέρος Α΄

Διδασκαλία της μπτρικής γλώσσας και γραμματική	19
--	----

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	21
1.1. Οι ρίζες της διδασκαλίας της γραμματικής	22
1.2. Η αμφισβήτηση της παραδοσιακής διδασκαλίας	23
1.2.1. Εσωτερικευμένοι και ρητοί κανόνες	24
1.2.2. Συνέπειες για τους φυσικούς ομιλητές	26
1.2.3. Η επιστημονική θέση για τη γραμματική	27
1.3. Με ποιον τρόπο ωφελεί η ρητή διδασκαλία της γλώσσας;	28
• Εμπλουτισμός της γλωσσικής εμπειρίας	28
• Διδασκαλία γραπτού λόγου	28
• Διδασκαλία πρότυπης γλώσσας	30
• Διανοητική καλλιέργεια	30
1.4. Προς μια νέα γλωσσική διδασκαλία	31

Μέρος Β΄

Γλωσσική επίγνωση	33
-------------------------	----

1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ	35
2. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	37
3. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	41
4. Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ	43
4.1. Στοιχεία πριν το 1970	43
4.2. Η Γλωσσική Επίγνωση στη Μεγάλη Βρετανία:	
Η πορεία μέχρι το 1986	44
4.2.1. Η Έκθεση Bullock	44
1. «Η Γλώσσα που διατρέχει το σχολικό πρόγραμμα» (Language across the curriculum)	45
2. «Επικοινωνία με ενήλικες» (Adult time)	46

3. «Η γλώσσα μέσα από τη χρήση της» (<i>Language in Use</i>)	47
4. «Η καλλιέργεια της ακρόασης» (<i>Learning to Listen</i>)	47
4.2.2. <i>Eric Hawkins</i>	47
4.2.3. Εθνικό Συμβούλιο για τη Γλώσσα στην Εκπαίδευση	50
4.3. Η Γλωσσική Επίγνωση στη Μεγάλη Βρετανία:	
Εξελίξεις μετά το 1986	51
4.3.1. Έκθεση <i>Kingman</i>	52
4.3.2. Έκθεση <i>Cox</i>	53
4.3.3. <i>LINC</i>	55
α) ΓΕ και δάσκαλοι (<i>Carter 1992: 3-4 και 42-43</i>)	56
β) ΓΕ και μαθητές (<i>Carter 1992: 4-5</i>)	57
4.4. Κριτική Γλωσσική Επίγνωση	59
4.4.1. Κριτική Ανάλυση του Λόγου (ΚΑΛ)	60
4.4.2. Η αναγκαιότητα της ΚΓΕ στην εκπαίδευση και οι διαφορές της από τη ΓΕ	62
4.4.3. Ο λόγος της χειραφέτησης	66
4.4.4. Διδακτική εφαρμογή: «Αυτό που πάντα γνώριζα αλλά κανείς δεν μου έχει πει: ευφημισμοί, γλώσσα του σχολείου και ενδυνάμωση»	66
i. Το μαθητικό προφίλ	66
ii. Το θεματικό πλαίσιο	67
iii. Η μαθητοκεντρική προσέγγιση	67
iv. Η κριτική προσέγγιση	67
v. Οι ιδιωτισμοί των ευφημισμών	68
vi. Οι έλεγχοι επίδοσης	69
vii. Η ανάλυση των κειμένων	70
viii. Το ερωτηματολόγιο των μαθητών	71
ix. Οι τελικές παρατηρήσεις	72
4.4.5. Κριτική στην Κριτική Γλωσσική Επίγνωση	73
5. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 1990: ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΠΟΛΥΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ	75
5.1. Κειμενικά Είδη	76
5.1.1. Αφετηρία της θεωρίας των Κειμενικών Ειδών	76
5.1.2. Γλωσσολογικές αρχές της Σχολής της Αυστραλίας	79
i. Η Συστημική-Λειτουργική Γραμματική του Μ.Α.Κ. Halliday	79
ii. Το Κειμενικό Είδος	83
5.1.3. Παιδαγωγικές αρχές της Σχολής της Αυστραλίας	85

5.1.4. Η διδασκαλία με βάση τη θεωρία των Κειμενικών	
Ειδών	87
α) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	88
Α' στάδιο: Διαπραγμάτευση του πεδίου	90
Β' στάδιο: Αποδόμηση του μοντέλου	90
Γ' στάδιο: Από κοινού σύνθεση ενός νέου γραπτού κειμένου	90
Δ' στάδιο: Ανεξάρτητη σύνθεση ενός νέου γραπτού κειμένου	90
β) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	91
5.1.5. Κριτική στη διδασκαλία του γραμματισμού με βάση	
τα Κειμενικά Είδη	95
5.2. Πολυγραμματισμοί	98
5.2.1. Δύο βασικές συνιστώσες	98
5.2.2. Ο ρόλος της εκπαίδευσης	101
5.2.3. Η παιδαγωγική των Πολυγραμματισμών:	
«ΤΙ» θα διδάξουμε;	103
5.2.4. Νέα αντίληψη για τον γραμματισμό	105
5.2.5. Η σημασία των ξένων γλωσσών	106
5.2.6. Η παιδαγωγική των Πολυγραμματισμών:	
«ΠΩΣ» θα διδάξουμε;	106
1. Τοποθετημένη Πρακτική	107
2. Ανοικτή Διδασκαλία	108
3. Κριτική Πλαισίωση	110
4. Μετασχηματισμένη Πρακτική	111
5.2.8. Μια κριτική ματιά στους Πολυγραμματισμούς	112
6. Ο ΚΟΙΝΟΣ ΠΑΡΟΝΟΜΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΕΚΦΡΑΣΤΩΝ ΤΗΣ ΓΕ	113
Γλώσσα = επικοινωνία	113
Ενσυνείδητη και διαισθητική γνώση	115
Γλώσσα και μεταγλώσσα	116
Κοινωνική διάσταση: πρότυπη γλώσσα και ποικιλίες	117
1. Συναισθηματικό πεδίο (affective domain)	118
2. Κοινωνικό πεδίο (social domain)	118
3. Εξουσιαστικό πεδίο (power domain)	119
4. Γνωστικό πεδίο (cognitive domain)	120
5. Επιτελεστικό πεδίο (performance domain)	120
7. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	121
7.1. Μέθοδος διδασκαλίας	121
7.2. Διδακτέα ύλη και σχολικά εγχειρίδια	122

7.3. Γλώσσα και σχολικά μαθήματα ('Η γλώσσα που διατρέχει το σχολικό πρόγραμμα')	125
7.4. Ο ρόλος του δασκάλου και οι σχέσεις εξουσίας μέσα στην τάξη	126
Μέρος Γ'	
Γλωσσική επίγνωση και διδασκαλία της γλώσσας στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση	129
1. ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	131
1.1. Γλώσσα και επικοινωνία έξω από το γλωσσικό μάθημα	132
1.2. Οι αντιφάσεις του σημερινού γλωσσικού μαθήματος	134
1.2.1. Η διδασκαλία της δομής	135
1.2.2. Επικοινωνιακή-λειτουργική διάσταση	138
i. αρχικό κείμενο	141
ii. χρήση υπερβολής	141
iii. χρήση λιτότητας	142
1.2.3. Η διδασκαλία του προφορικού λόγου	144
2. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	146
2.1. Θεματική Ενότητα: «Κινηματογράφος»	147
2.1.1. Μια διαφορετική πορεία διδασκαλίας	148
Α' Στάδιο: Κατανόηση γραπτού λόγου – παραγωγή προφορικού λόγου	149
i. Παρουσίαση και μελέτη αυθεντικού υλικού	149
ii. Γλωσσικά στοιχεία	152
Β' Στάδιο: Παραγωγή γραπτού λόγου	154
i. Σύνδεση των κειμένων	154
ii. Αξιολόγηση των κειμένων	155
Επίλογος	157
Παράρτημα	159
1. ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ. ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	161
2. ΚΕΙΜΕΝΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ, ΣΤΗ ΜΟΡΦΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ (δημοσίευση στην ιστοσελίδα του σχολείου)	165

3. ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ ΠΟΥ ΔΙΑΝΕΜΗΘΗΚΕ	
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	166
<i>Βιβλιογραφία</i>	167
I. Ξενόγλωσση	167
II. Ελληνόγλωσση	173
<i>Συντομογραφίες</i>	181
<i>Ευρετήριο</i>	183